

Arne Kyed satser på alternativ energi i Sydgrønland

Den lille iværksætter arbejder med solenergi, vindenergi og vandenergi og er med til at gøre Qaqortoq til en »grøn« by

Af Poul Krarup

Et af Arne Kyeds mere interessante tiltag er den såkaldte luftsolfanger, hvor man bruger solenergi til at sikre varm, frisk luft i huset.

– Fordelen ved at bruge denne metode er, at man kun har udgiften til anskaffelse og installation af solpanelet. Driften er gratis, fordi man bruger solenergi, siger han.

Løsningen er særdeles velegnet her i landet, hvor vi kæmper med dårligt indeklima, fugtskader, mug og svamp. Den kan både bruges i helårsboligen, til udhuset, til hytten i fjeldet, til kælderens og til loftet samt i institutioner og virksomheder, hvor der er behov for at udskifte luft.

Arne Kyed i Qaqortoq startede forhandlingen af luftsolfangere til ventilation sidste år. Inden da var der solgt 25 i Grønland. I det forløbne år har han solgt 100. I Danmark og Sverige er der solgt over 20.000 luftsolfangere. De koster mellem 2.400 og 11.000 kroner afhængig

af størrelsen. Hertil kommer installation og montering. Det koster et par tusinde ekstra at få luftsolfangere til taget.

Både lugt og fugt fjernes

Når solen skinner bliver luften i solpanelet varmet op. Samtidig sørger solcellen inde i luftsolfanger-panelet for, at ventilatoren går i gang. For når solen skinner på solcellens strømproducerende film, produceres den strøm, som får ventilatoren til at blæse lun, tør luft ind i huset. Ventilatoren har en kapacitet på mellem 25 og 140 kubikmeter luft i timen alt efter anlæggets størrelse. Luften varmes 15-40 grader op, så al den klamme luft i huset bliver skiftet ud med frisk, lun luft. Både lugt og fugt fjernes. Jo mere sol, jo hurtigere kører ventilatoren. Drosler man ned for luftstrømmen, stiger temperaturen i indblæsningsluften.

– Det er enkelt, effektivt og gratis, siger Arne Kyed.

Blandt andet bruges denne løsning i Telemuseet i Qaqortoq, hvor et ventilationssystem med 15 kvadratmeter luftsolfangere holder apparater og udstyr fri for fugt og rust året rundt uden anden form for opvarmning.

Foruden Telemuseet bliver skolens lejrskole opvarmet og holdt fugtfri ved hjælp af luftsolfangere, ligesom brandstationens slangetøringsrum i solskin får indblæst godt 400 kubikmeter, 40-60 grader opvarmet luft i timen af tre store luftsolfangere. Endvidere benytter skolens vaskeri en stor luftsolfanger til indblæsning af frisk, opvarmet luft til »naturlig« tørring af vasketøj, hvorved forbruget af de energikrævende tørretumblere kan begrænses.

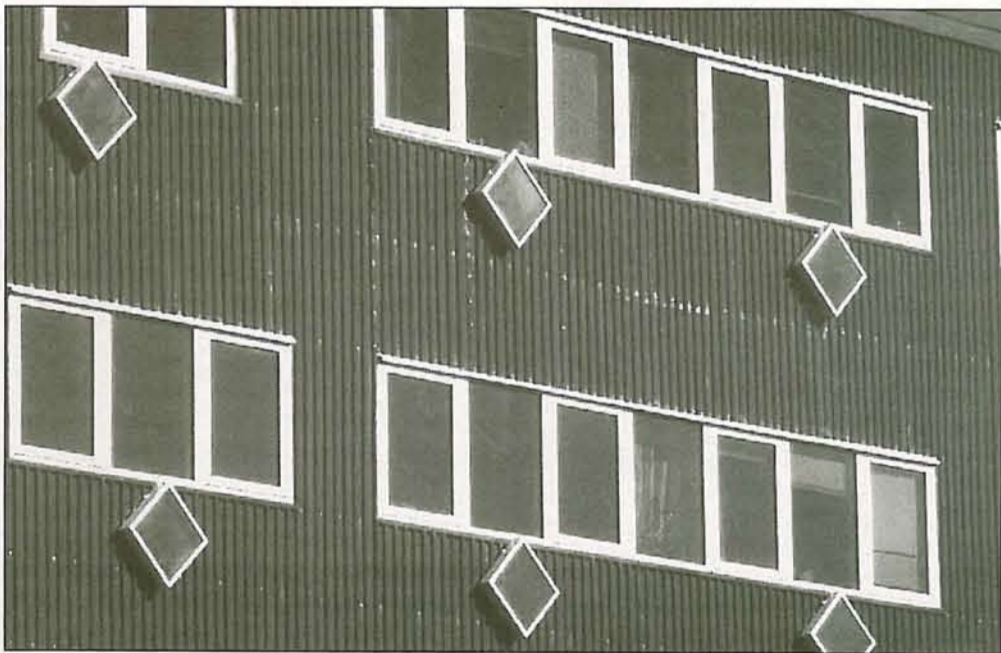
– Fordelen ved at bruge sol-ventilation er, at den kører automatisk og gratis efter installationen, og at der kommer ny iltet luft ind i bygningen. Det mindsker risikoen for råd og svamp, siger Arne Kyed.

– Det er uafhængigt af el-nettet. Normalt behøver huset ikke anden form for opvarmning for at holde sig tørt, og ventilationen fjerner samtidig dårlig luft, fortæller han.

Arne Kyed viser en lille luftsolfanger, som kan sikre tør, frisk og lun luft i huset..

Arne Kyed seqernup qinnguaanik tigooraassummik, illumik silaannarmik panertumik, nutaamik kissartumillu pilersuisinnaasumik nittarterivoq.

Kommunekontoret i Qaqortoq har fået luftsolfangere, som sikrer medarbejderne frisk luft.

Seqernup kassarnganik tigooraassummik Qaqortumi kommunip allaffia pisaarsimavoq, sulisut silaannarissumiitik-kumallugit.

Undersøgelser fra Center for Arktisk Teknologi i Sisimiut viser, at solfangere giver op til 40 procent mere energi i Grønland end i Danmark. Selv i vintermåneder kan Grønland udnytte den alternative energi på grund af sneens lys. Mange studerende i Sisimiut har med succes fået opvarmet deres kollegieværelser ved hjælp af solfangere.

Landstinget arbejder på at skabe bedre betingelser for alternativ energi.

Men Arne Kyed arbejder ikke kun med sol-ventilation. Han bruger alternativ energi på en lang række områder.

– Jeg har solgt og lavet solstrømsanlæg til hytter, hvor der ikke er strømforsyning. Desuden har jeg lavet solstrømsanlæg til fåreholdersteder for at spare på generatordriften. Ligesom jeg også har lavet vandpumpning med solenergi. Og netop nu skal jeg til at afprøve en hydraulisk pumpe, der ved hjælp af nogle ventiler og et lille vandfald kan levere vand over længere afstande og højde over pumpe-niveau, fortæller Arne Kyed, som også har haft travlt med at sørge for alternativ energi til Qaqortoq skoles lejrskole ved Tatsip Ataa.

– Hele lejrskolens energibehov tilvebringes udelukkende fra solens stråler, ligesom sovesalens opvarmning og affugtning sker ved hjælp af de specielle luftsolfangere, fortæller Arne Kyed.

– Bygningens ventilationssystem er baseret på vindenergi, som sørger for udluftning af hele huset ved hjælp af nogle særlige jethætter på taget, som samtidig trækker kold luft ind til proviantrummet, oplyser han.

– Den elektriske strøm til lys, radio, vhf-telefoni, toiletpumpe, vejrstation m.v. produceres af tre solcellemoduler på taget. Også vandpumpning foregår ved hjælp af solenergi. Nede ved søen står et lille vandværk, som består af to små solceller med en lille pumpe på bagsiden.

– De to store luftsolfangere på bygningens gavl indblæser hver ca. 150 kubikmeter opvarmet luft i timen. Det er vigtigt at få varm, tør luft ind i soverummene om dagen, fordi der i løbet af natten fra hver person optages ca. en halv liter vand i sengetøj, luft og trævægge. Hvis man ikke får dette vand ud igen, vil der meget hurtigt opstå angreb af mug og svamp, siger Arne Kyed.